Algebra

Definition. *Signatur*:

- et antal *sorter* eller *typer*: (*simple* eller *strukturerede*).
- et antal *konstantsymboler* med type, og
- en antal *operatorsymboler* med *rang*
  $$\tau_1, \ldots, \tau_n \to \tau,$$
  hvor τ'erne er typer.

Eksempel: Signatur Σ_1 svarende til regning med tal:

- typerne $\mathcal{Z}$, $\mathcal{B}$
- konstantsymbolerne $\ldots, -1, 0, 1, \ldots$ af type $\mathcal{Z}$
- konstantsymbolerne "sand", "falsk" af type $\mathcal{B}$
- Operatorsymboler $+ : \mathcal{Z}, \mathcal{Z} \to \mathcal{Z}$, $>: \mathcal{Z}, \mathcal{Z} \to \mathcal{B}$ osv.

Definition. *Term* over signatur Σ:

- Et konstantsymbol c af type τ er en term af type τ.
- Hvis $t_1, \ldots, t_n$ er termer af type $\tau_1, \ldots, \tau_n$ og *op* er et operatorsymbol af rang $\tau_1, \ldots, \tau_n \to \tau$, da er $op(t_1, \ldots, t_n)$ er term af type τ.
- Intet andet er termer.

I praksis: varieret notation, f.eks. "2+2=4" for "=(+(2,2),4)"; "(1+2)*3" for "*(+(1,2),3)".

Eksempel: Under Σ_1 er "2+2" en term af type $\mathcal{Z}$, og "2+2=4" og "2+2=5" er termer af type $\mathcal{B}$.

Definition. En Σ-*algebra* $\mathcal{A}$ for en signatur Σ:

- for hver type τ i Σ en mængde $\tau^{\mathcal{A}}$,
- for hvert konstantsymbol c af type τ, et element $c^{\mathcal{A}} \in \tau^{\mathcal{A}}$, og
- for hvert operatorsymbol $f\colon type_1, \ldots, type_n \rightarrow type_{n+1}, \ldots, type_{n+1}$ en funktion $f^{\mathcal{A}}\colon type_1^{\mathcal{A}}, \ldots, type_n^{\mathcal{A}} \rightarrow type_{n+1}^{\mathcal{A}}, \ldots, type_{n+k}^{\mathcal{A}}$

OBS: En Σ-*algebra* $\mathcal{A}$ definerer på naturlig måde til en funktion, som evaluerer vilkårlig Σ-term t til værdi t^{A}.

OBS: En signatur kan have mange forskellige algebraer, bl.a.:

- en *kanoniske algebra*,
- *termalgebraen*,
- *abstrakte fortolkninger*

Eksempel. Kanonisk Σ_1-algebra kaldet N:

- $\mathcal{Z} \longrightarrow$ mængden af alle hele tal
  $\mathcal{B} \longrightarrow$ mængde af to sandhedsværdier
- $0 \longrightarrow$ det matematiske nul
  $1 \longrightarrow$ det matematiske ét-tal, osv.
- $+ \longrightarrow$ den matematiske funktion, som lægger to tal sammen

F.eks. $(2 + 2)^N \longrightarrow$ det matematiske fire-tal; "$(2 + 2 = 4)^N$" $\longrightarrow$ logisk falskhed

NB: $\cdots^N$ ikke er total; "$(1/0)^N$" udefineret.

Eksempel. Termalgebra for Σ_1-algebra $T\Sigma_1$:

- $\mathcal{Z} \longrightarrow$ mængden termer af type $\mathcal{Z}$
  $\mathcal{B} \longrightarrow$ mængden af termer af type $\mathcal{B}$
- $0 \longrightarrow$ termen 0
  $1 \longrightarrow$ termen 1, osv.
- $+ \longrightarrow$ funktion, der tager to termer t_1 og t_2 og danner termen $t_1 + t_2$, osv.

F.eks. $(2+2)^{T\Sigma_1} \longrightarrow$ termen "$2+2$" som noget andet end termen "4"!!!!
"$(2+2=5)^{T\Sigma_1}$" $\longrightarrow$ termen "$2+2=5$"
NB: $\cdots^{T\Sigma_1}$ er total; "$(1/0)^{T\Sigma_1}$" $\longrightarrow$ termen "$1/0$"

Eksempel på algebra for abstrakt fortolkning:

- $\mathcal{Z} \longrightarrow \{\text{lige}, \text{ulige}, \text{ved-ikke}\}$
- $\ldots, -4, -2, 0, 2, 4, \ldots \longrightarrow$ "lige"
- $\ldots, -3, -1, 1, 3, 5, \ldots \longrightarrow$ "ulige"

+:

lige	lige	lige
lige	ulige	ulige
ulige	lige	ulige
ulige	ulige	lige
ved-ikke	lige	ved-ikke
ved-ikke	ulige	ved-ikke
lige	ved-ikke	ved-ikke
ulige	ved-ikke	ved-ikke

∗:

lige	lige	lige
lige	ulige	lige
ulige	lige	lige
ulige	ulige	ulige
ved-ikke	lige	lige
ved-ikke	ulige	ved-ikke
lige	ved-ikke	lige
ulige	ved-ikke	ved-ikke

Eksempel på "abstrakt evaluering":

$$1 + 2 * 3 * x + 4$$

$$\leadsto \text{ulige} + \text{lige} * \text{ulige} * \text{ved-ikke} + \text{lige}$$

$$\leadsto \text{ulige} + \text{lige} * \text{ved-ikke} + \text{lige}$$

$$\leadsto \text{ulige} + \text{lige} + \text{lige}$$

$$\leadsto \text{ulige} + \text{lige}$$

$$\leadsto \text{lige}$$

Mængder som en algebra

Signaturen:

Typerne *Mængde*, *Element* og *Bool*.

Konstantsymboler af type *Mængde*: $\mathcal{N}$, $\mathcal{Z}$, $\mathcal{B}$, $\mathcal{T}$, $\mathcal{U}$ og $\emptyset$.

Konstantsymboler af type *Element*: de sædvanlige talkonstanter, tekststrenge osv.

OBS: *Bool* er en særskilt type, som her er noget andet end konstanten $\mathcal{B}$ af type *Mængde*.

Nogle af operatorsymbolerne i signaturen:

> $\in$: *Element*, *Mængde* $\rightarrow$ *Bool*
>
> $\notin$: *Element*, *Mængde* $\rightarrow$ *Bool*
>
> $\cup$: *Mængde*, *Mængde* $\rightarrow$ *Mængde*
>
> $\subseteq$: *Mængde*, *Mængde* $\rightarrow$ *Bool*
>
> $\{\ldots\}$: *Element*, $\ldots$, *Element* $\rightarrow$ *Mængde*
>
> $\cdots \times \cdots \times \cdots$: *Mængde*, $\ldots$, *Mængde* $\rightarrow$ *Mængde*
>
> $\langle \cdots, \cdots, \cdots \rangle$: *Element*, $\ldots$, *Element* $\rightarrow$ *Element*
>
> – en usynlig operator med aritet *Mængde* $\rightarrow$ *Element* (så vi kan have mængder af mængder)

Kanoniske algebra: afbilder konstantsymbolerne over i deres respektive elementer eller mængder og operatorsymbolerne over i de funktioner, vi forventer.

Eksempel: betragt termen $\langle \text{abe}, 7 \rangle \in \{\{1,2\}, \emptyset\} \cup \mathcal{T} \times \mathcal{N}$ af type *Bool*. Delterm $\{\{1,2\}, \emptyset\} \cup \mathcal{T} \times \mathcal{N}$ af type *Bool* evaluerer til mængde som bl.a. indeholder elementer *noteret ved*:

> $\{1,2\}$, $\emptyset$, $\langle \text{abe}, 7 \rangle$, $\langle \text{gris}, 4217 \rangle$.

At regne med tal, at regne med mængder, at regne med symboler: Det er bare algebra altsammen!

Relationel algebra: Mængdelære med typer og navngivning

Men først **redefinere kendte begreber inden algebraen introduceres**.

Mgd. af *attributter* $\mathcal{A}$ — arbitrære navne.

Ny definition af tupler: Lad A være endelig delmængde af $\mathcal{A}$; en A-*tupel* er en total funktion fra A over i $\mathcal{U}$.

Notation: Hvis $A = \{\mathrm{a}, \mathrm{b}, \mathrm{c}\}$ er flg. en A-tupel:

$$\langle \mathrm{a}\colon 10, \mathrm{b}\colon 20, \mathrm{c}\colon 30\rangle$$

Komponenter vælges ved prik.notation, f.eks. $t.\mathrm{a} = 10$, $t.\mathrm{b} = 20$ og $t.\mathrm{c} = 30$.

Ny definition af mængdeprodukt: Lad $A = \{a_1, \ldots, a_n\}$ være endelig delmængde af $\mathcal{A}$; *produktet*

$$a_1\colon M_1, \ldots, a_n\colon M_n$$

består af samtlige A-tupler t, hvor $t.a_i \in M_i$ for alle $i = 1, \ldots, n$.

OBS: $(\mathrm{a}\colon \mathcal{T}, b\colon \mathcal{N}) = (b\colon \mathcal{N}, \mathrm{a}\colon \mathcal{T})$ og $\langle \mathrm{a}\colon \mathrm{ko}, \mathrm{b}\colon 7\rangle = \langle \mathrm{b}\colon 7.\mathrm{a}\colon \mathrm{ko}\rangle$.

Ny definition af relation med skema: En *relation* med skema $a_1\colon M_1, \ldots, a_n\colon M_n$ er en **endeling** delmængde af $a_1\colon M_1, \ldots, a_n\colon M_n$.

NB: Skema skal forstås som en "syntaktisk" struktur.

Eksempel på relation med skema $\mathrm{a}\colon \mathcal{N}, \mathrm{c}\colon \mathcal{N}, \mathrm{b}\colon \mathcal{N}$:

a	b	c
10	20	30
17	18	19
34	43	56
100	200	5000

Hvad modellerer relational algebra?

Evaluering af forespørgsler til en bestemt database i et tidsrum, hvor databasen ikke ændrer sig (databasetilstand, instans af database).

Database har et *databaseskema* $R_1(S_1), \ldots, R_n(S_n)$ hvor $R_1, \ldots, R_n$ er *relationsnavne* og $R_1, \ldots, R_n$ relationsskemaer.

Eksempel:

Kasse(højde: $\mathcal{N}$, bredde: $\mathcal{N}$, dybde: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})

Dåse(højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})

Cylinder(højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})

På givet tidspunkt har db. en *tilstand* eller *instans*, hvor hver relation(snavn) R har en bestemt *instans af relationen* IR.

Eksempel:

Kasse:

højde	bredde	dybde	farve
110	25	35	rød
10	10	10	blå
50	40	17	blå

Dåse:

højde	diameter	farve
28	7	grøn
10	50	rød
1	30	rød
5	5	rød

Cylinder:

højde	diameter	farve
28	7	blå

Advarsel: Terminologi er sløset, "relation" bruges i db-litteratur for

- relationsnavnet "R" (blot et symbol),
- den datastruktur "R" refererer til, og som er noget man kan ændre i,
- om de endelige relationer (i matematisk forstand) som ligger deri

Kom så med den algebra!!!! Vi ve' ha' algebra!!!

Relationel algebra: En algebra *om* relationer

Antag databaseskema $R_1(S_1), \ldots, R_n(S_n)$ hvor S'erne er opbygget af $\mathcal{N}$, $\mathcal{Z}$, $\mathcal{B}$, $\mathcal{T}$ eller endelige delmængder $\{a_1, \ldots, a_k\} \subset \mathcal{A}$. [[genbrug af $\mathcal{A}$, f.eks. {rød,grøn,blå}]]

Signatur:

- Typer: alle mulige rel'skemaer samt (til betingelser) $\mathcal{N}$, $\mathcal{Z}$, $\mathcal{B}$, $\mathcal{T}$, $\mathcal{A}$.
- Konstanter R_i af type S_i.
- For vilkårligt skema S en konstant $\emptyset$ af type S.
- Konstanter forventet for $\mathcal{N}$, $\mathcal{Z}$, $\mathcal{B}$, $\mathcal{T}$ og $\mathcal{A}$.
- Sædvanlige op'ner for $\mathcal{N}$, $\mathcal{Z}$, $\mathcal{B}$, $\mathcal{T}$ og $\mathcal{A}$.
- For samtlige skemaer S, op'ner $\cup, \cap, \setminus : S, S \to S$, $\subseteq, \subset, = : S, S \to \mathcal{B}$
- ... og en mange flere operationer

Eksempler på relationelle udtryk (= termer over $\uparrow$ signatur) med skema:

> Kasse(højde: $\mathcal{N}$, bredde: $\mathcal{N}$, dybde: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})
> Dåse(højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})
> Cylinder(højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})

- Kasse — med type højde: $\mathcal{N}$, bredde: $\mathcal{N}$, dybde: $\mathcal{N}$,
- Dåse $\cup$ Cylinder — med type højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå}
- Dåse $\cup$ Cylinder $= \emptyset$ — med type $\mathcal{B}$.

NB: Kasse $\cap$ Dåse $= \emptyset$ er ikke et udtryk!!!!!

Den kanoniske algebra for $\uparrow$ signatur (den relationelle algebra):

- $\mathcal{N}$, $\mathcal{Z}$, $\mathcal{B}$, $\mathcal{T}$, $\mathcal{A}$ med operationer $\longrightarrow$ deres kanoniske betydninger
- Skema S $\longrightarrow$ mgd. af alle relationer med skema S
- $\cup, \cap, \setminus, \subseteq, \subset, =$ $\longrightarrow$ restriktioner af de kanoniske betydninger ag tilsv. operationer i klassisk mgd.-lære.

Type af udtryk afh. af skema, værdi af udtryk af aktuel instans

Følgende skema

Kasse(højde: $\mathcal{N}$, bredde: $\mathcal{N}$, dybde: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})
Dåse(højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})
Cylinder(højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå})

giver følgende typer

Kasse $\longrightarrow$ højde: $\mathcal{N}$, bredde: $\mathcal{N}$, dybde: $\mathcal{N}$,

Dåse $\cup$ Cylinder $\longrightarrow$ højde: $\mathcal{N}$, diameter: $\mathcal{N}$, farve: {rød,grøn,blå}

Dåse $\cup$ Cylinder $= \emptyset \longrightarrow \mathcal{B}$.

Følgende tilstand/instans

Kasse:

højde	bredde	dybde	farve
110	25	35	rød
10	10	10	blå
50	40	17	blå

Dåse:

højde	diameter	farve
28	7	grøn
10	50	rød
1	30	rød
5	5	rød

Cylinder:

højde	diameter	farve
28	7	blå

giver følgende værdier:

Kasse $\longrightarrow$

højde	bredde	dybde	farve
110	25	35	rød
10	10	10	blå
50	40	17	blå

Dåse $\cup$ Cylinder $\longrightarrow$

højde	diameter	farve
28	7	grøn
10	50	rød
1	30	rød
5	5	rød
28	7	blå

Dåse $\cup$ Cylinder $= \emptyset \longrightarrow$ falsk

. . . og nu en masse operationer beskrevet i Ullman+Widoms bog

Eksempel på naturlig join

Kunder:

Fornavn	Efternavn	Gade/vej	Nr	Postnr
Katrine	Petersen	Strandvejen	1	8000
Peter	Jensen	Skolegade	7	8000
Hans	Jensen	Jomfru Ane Gade	3	9000
Børge	Børgesen	Markvej	1	5772
Peter	Hansen	Snevej	312	3900
Petrine	Hansen	Snevej	312	3900
Peter	Hansen	Morbærvej	8	4200

Postnr-by:

Postnr	Bynavn
1050	København K
1051	København K
...	...
2630	Taastrup
...	...
3900	Nuuk
...	...
4200	Slagelse
...	...
5772	Kværndrup
...	...
8000	Århus C
...	...
9000	Ålborg
...	...

Kunder $\bowtie$ Postnr-by:

Fornavn	Efternavn	Gade/vej	Nr	Postnr	Bynavn
Katrine	Petersen	Strandvejen	1	8000	Århus C
Peter	Jensen	Skolegade	7	8000	Århus C
Hans	Jensen	Jomfru Ane Gade	3	9000	Ålborg
Børge	Børgesen	Markvej	1	5772	Kværndrup
Peter	Hansen	Snevej	312	3900	Nuuk
Petrine	Hansen	Snevej	312	3900	Nuuk
Peter	Hansen	Morbærvej	8	4200	Slagelse

Renaming — ombenævning af attributter

NB: Bogens notation forudsætter en "standard rækkefølge på attributter" — praktisk men usmukt!

$$\rho_{Rel'(A_1,A_2,\ldots,A_n)}(Rel)$$

Rel skal være relation med n attributter; resultat-relationen har skema svarende til *Rel* men med nye attributter $A_1, A_2, \ldots, A_n$.
I.flg. bogen er Rel' et nyt navn på den resulterende relation — *hvilket grundlæggende og algebraisk set er noget vrøvl!* — relationer er *værdier*.

Eksempelrelationer:

R:

a	b	z
1	22	777
3	44	888
50	40	blå

S:

a	b	c
1	22	rød
1	33	blå

Ombenævne S's b-attribut til bb:

$\rho_{\text{(a,bb,c)}}$(S):

a	bb	c
1	22	rød
1	33	blå

Eksempler på naturlig join før og efter ombenævning.

R ⋈ S:

a	b	z	c
1	22	777	rød

R ⋈ $\rho_{\text{(a,bb,c)}}$(S):

a	b	z	bb	c
1	22	777	22	rød
1	22	888	33	blå

Hvad er det sjuskeri af et "nyt navn på ny relation"; bogens notation (=gængs) et sørgeligt miskmask af sprog og metasprog, som ødelægger algebraisk forståelse — nyttig måde at skelne forskellige attributnavne i udtryk.